

Živá komunita Pomalší v MAS Pomalší

Případová studie 8

Spolufinancováno
Evropskou unií

Případová studie 8: Živá komunita Pomalší

Abstrakt

Případová studie je zaměřena na projekt *Živá komunita Pomalší*, který reaguje na problémy jako nízká aktivizace komunity, chybějící podpora a zázemí pro komunitní život a nedostupná odborná pomoc pro rodiny s dětmi, mládež a dospívající. V území se nachází řada nově přichozích obyvatel, ale také řada rodin, které dojíždí za prací přes hranice. To nese zvýšené riziko výskytu a vzniku ohrožených a vyloučených oblastí, kterých je v regionu několik. Projekt v tomto

kontextu umožnil komplexně podporovat různé komunity v území, s využitím různých metod a přístupů. Dále umožnil realizaci nových aktivit na podporu participace v území (např. seniorský senát, participativní rozpočet) a zřídit pracovní pozici case manažera, který umožňuje provazbu na sociální služby. Tématem bylo také řešení problémů spojených s energetickou chudobou, podpora rodin a zvyšování povědomí o environmentálních otázkách. Aktivitu projektu vycházely z dlouhodobé zkušenosti místní akční skupiny (MAS) a komunitního plánování sociálních služeb.

Předmět případové studie

Projekt je zaměřený na **posilování komunitního života a prevenci sociálního vyloučení lidí v komunitě**. Území MAS se potýká s větším výskytem ohrožených rodin a dětí, je zde vysoká míra zadluženosti, či problém s dostupností bydlení a obecně s dostupností regionu. Cílem projektu je stabilizace rodin, zlepšení situace sociálně znevýhodněných, aktivizace komunity a posílení její soběstačnosti. Prostřednictvím aktivního zapojení obyvatel mělo dojít také ke zlepšení dostupnosti péče.

MAS Pomalší a spolupráce v území

Projekt realizuje **MAS Pomalší** s partnerem – organizací ICOS o.p.s., Partner zajišťuje klíčovou aktivitu č. 4 (KA4) – Podpora rodin v ohrožení, ve které poskytuje komplexní formy podpory jako je edukace a konzultace, rodinné poradenství, individuální nebo párové terapie i mediace v rodině. MAS má v území dále řadu stabilních partnerů, se kterými je v častém kontaktu. Díky nim také mohlo dojít k nastavení parametrů a témat projektu tak, aby odpovídal potřebám v území a obsahoval nepokryté oblasti.

Příklad dobré praxe – využívání metodik a nových řešení pro aktivizaci komunity

Přidanou hodnotou projektu je díky naplňování principů LEADER / CLLD především **podpora komunity a místních lídrů**. MAS se při realizaci **aktivit opírá o metodiky a zkušenosti jiných organizací a regionů**. Využívána je metoda ABCD (Asset Based Community Development neboli komunitní rozvoj založený na místních zdrojích) a metoda HCD (Human-Centered Design). MAS zapojuje cílovou skupinu seniorů při identifikaci

potřeb, využívá hloubkové strukturované rozhovory s cílovými skupinami. Metoda HCD spočívá v zapojení komunity do celého procesu řešení problémů a dosahování změn – je kladen důraz na potřeby, zkušenosti a znalosti členů komunity, aby bylo dosaženo efektivních a udržitelných řešení. Je na cílové skupině, aby realizovala aktivity, o které má zájem. Pro podporu rodin je využívána Cochemská praxe, tedy interdisciplinární řešení rodinných situací.

„Využili jsme metodu HCD, většinu si dělali senioři sami, včetně distribuce dotazníků. Výsledky se prezentovaly veřejně, byly přizvány i Prachatice, na základě této aktivity vznikl seniorský senát v Kaplici, coby poradní orgán města. Využíváme i designéry služeb pro práci s dětmi na školách, příkladem je participativní rozpočet.“

- Zástupce realizačního týmu

Projekt pracuje s několika cílovými skupinami, mezi které se řadí **sociálně vyloučené osoby a osoby sociálním vyloučením ohrožené, rodiny v nepříznivé sociální situaci, senioři a veřejnost**. Při pohledu na problémy cílové skupiny je v území patrná disproporce mezi jihem a severem. Především v jižní části regionu existuje riziko exekucí, sociálního vyloučení nebo nižšího vzdělání. Pro menší obce v území MAS je pak problematická dostupnost služeb, jako je psychologická podpora nebo podpora při vzdělávání. Absence preventivních mechanismů je pro rodiny velkým ohrožením. Konkrétní přínosy projektu pro cílové skupiny shrnuje schéma níže.

Díky projektu se podařilo přispět ke zlepšení situace napříč cílovými skupinami. Pro **osoby ohrožené sociálním vyloučením** byl významným přínosem především vznik bezpečného prostoru, kde mohly navázat kontakt s odbornou pomocí. **Rodinám s dětmi v nepříznivé sociální situaci** byla nabídnuta komplexní podpora. Pro **seniory** je konkrétním posunem například vznik seniorského senátu v Kaplici. Tato aktivita je příkladem zplnomocnění této skupiny a tvorby ustálené komunity.

V aktivitě prevence problémů spojených s energetickou chudobou probíhá osvěta v komunitě ohledně energetických úspor prostřednictvím praktických ukázek, měření, poradenství a vzdělávání.

Posílení kompetencí, samostatnosti a aktivní role komunity prostřednictvím zavádění metodik a aktivit zaměřených na rozvoj místních lídrů

Lepší orientace v tématu energetické chudoby a dostupné pomoci díky preventivním aktivitám na řešení energetické chudoby.

Tvorba sociálních vazeb a pocit sounáležitosti s územím díky komunitním a environmentálním aktivitám.

- ▶ Díky MAS dochází k **propojování a spolupráci aktérů napříč sektory**. MAS má v území partnery, se kterými dlouhodobě spolupracuje. Zároveň má odborné znalosti a umí zajišťovat informovanost napříč obcemi. V sociální oblasti je realizováno komunitní plánování, které zajišťuje zkušenost s cílovou skupinou.
- ▶ Vznikají **synergické efekty**, příkladem je **propojování energetického poradenství se sociální prací**. Důkazem zapojení inovativního přístupu je **Cochemská praxe**, jejímž cílem je minimalizovat konflikt mezi rodiči při rozchodu nebo rozvodu a ochránit zájmy dítěte. Díky projektu tak bylo implementováno inovativní řešení a zakryta bílá místa v oblasti ochrany dětí. Realizace projektů dává MAS prostor pro **inovativních řešení a provazby** v různých oblastech.
- ▶ Zaměstnanci MAS mají **velmi dobrou znalost místního kontextu** – problémy území tak řeší lidé, kteří v něm přímo žijí. To umožňuje řešit situaci do detailů. MAS se díky provázanosti na místní partnery daří **identifikovat potřeby zespolu od místních aktérů**. Příkladem je komunikace se sociálním odborem jedné z místních obcí, nebo komunikace se svazkem obcí. MAS díky tomu vnímá komplexnost místních problémů, ale také nově vyvstávající témata, jako například vyšší počet příchozích z Ukrajiny. V reakci vznikla pozice case manažerky a probíhá spolupráce s Centrem na podporu integrace cizinců pro Jihočeský kraj. MAS má také **komunitní rozměr**. V území probíhají společenská a komunitní setkání, pop-up akce, či spolupráce se školami např. skrze participativní rozpočet, kdy si děti zkouší, jak něco změnit a je tak podporováno místní lídrovství.

- Důležitou součástí nejen komunitních aktivit v území jsou **místní lídři**, kteří si berou na starost některé z témat a následně jej přenášejí do celého území. Místní lídři pomáhají aktivizaci území, ale také řešení místních problémů.
- MAS chválí **nastavení požadavků a komunikaci s řídicím orgánem**, celkově je spolupráce hodnocena nad rámec standardu. Pozitivně je vnímáno i nastavení výzvy, která se snaží postihnout všechna relevantní témata a umožňuje vyzkoušet nové aktivity a nápady.
- ✗ Naopak problémem bylo sehnat a **zajistit vhodné prostory pro setkávání**, což je opakující se problém venkovských oblastí a menších měst.
- ✗ Do budoucna je potřeba podporovat větší **oslovení mladé generace**, protože právě tato důležitá skupina z území často odchází.
- ✗ Jako rušivé byly uvedeny některé náležitosti projektu, především pak **podmínka monitorovacích listů a prezenčních listin** v rámci komunitních aktivit.

Abstract

The case study is focused on the *Living Community Pomalší project*, which responds to problems such as low community activation, lack of support and facilities for community life, and unavailable professional help for families with children, youth and adolescents. There are a number of newly arrived residents in the area, but also a number of families who commute across the border to work. This carries an increased risk of the occurrence and creation of endangered

and excluded areas, of which there are several in the region. In this context, the project made it possible to comprehensively support various communities in the area, using different methods and approaches. It also enabled the implementation of new activities to support participation in the area (e.g. senior senate, participatory budgeting) and to establish the position of case manager, which allows links to social services. The topic was also solving problems related to energy poverty, supporting families and raising awareness of environmental issues. The project activities were based on the long-term experience of the local action group (LAG) and community planning of social services.

Case Study Subject

The project is focused on **strengthening community life and preventing social exclusion of people in the community**. The LAG territory is struggling with a higher incidence of vulnerable families and children, there is a high level of indebtedness, or a problem with the availability of housing and the availability of the region in general. The aim of the project is to stabilize families, improve the situation of the socially disadvantaged, activate the community and strengthen its self-sufficiency. Through the active involvement of the population, the availability of care was also to be improved.

LAG Pomalší and cooperation in the territory

The project is implemented **by LAG Pomalší** with its partner – ICOS o.p.s.. The partner provides key activity 4 (KA4) – Support for families at risk, in which it provides comprehensive forms of support such as education and consultation, family counselling, individual or couples therapies and mediation in the family. LAG also has a number of stable partners in the area, with whom it is in frequent contact. Thanks to them, it was also possible to set the parameters and topics of the project so that it meets the needs in the area and contains uncovered areas.

Example of good practice – using methodologies and new solutions to activate the community

The added value of the project is mostly **the support of the community and local leaders** thanks to the fulfillment of the LEADER / CLLD principles. The LAG **relies on the methodologies and experience of other organizations and regions to implement its activities**. The ABCD (Asset Based Community Development) method, as well as the HCD (Human-Centered Design) method, are used. The LAG involves the target group of seniors

in identifying needs, uses in-depth structured interviews with the target groups. The HCD method is about involving the community in the entire process of solving problems and achieving change – emphasis is placed on the needs, experience and knowledge of community members in order to achieve effective and sustainable solutions. It is up to the target group to implement the activities they are interested in. The Cochem practice, i.e. interdisciplinary solutions to family situations, is used to support families.

"We used the HCD method, most of which was done by the seniors themselves, including the distribution of questionnaires. The results were presented publicly, Prachatice was also invited, and on the basis of this activity, the Senior Senate in Kaplice was established as an advisory body to the city. We also use service designers to work with children in schools, such as participatory budgeting."

- Representative of the implementation team

The project works with several target groups, including **socially excluded people and people at risk of social exclusion, families in an unfavorable social situation, seniors and the public**. Looking at the problems of the target group, the disproportion between the south and the north is evident in the area. Especially in the southern part of the region, there is a risk of foreclosures, social exclusion or lower education. For smaller municipalities in the LAG area, the availability of services such as psychotherapeutic support or educational support is problematic. The absence of preventive mechanisms is a great threat to families. The specific benefits of the project for the target groups are summarized in the diagram below.

Thanks to the project, it was possible to contribute to improving the situation across the target groups. For **people at risk of social exclusion**, the creation of a safe space where they could establish contact with professional help was a significant benefit. **Families with children in an unfavorable social situation** were offered comprehensive support. For **seniors**, a specific shift is, for example, the establishment of the Senior Senate in Kaplice. This activity is an example of empowerment for this group and the creation of a settled community.

In the activity of preventing problems associated with energy poverty, education in the community about energy savings takes place through practical demonstrations, measurements, consulting and education.

Strengthening competencies, autonomy and active role of the community through the introduction of methodologies and activities aimed at developing local leaders

Better orientation on energy poverty and available assistance through preventive activities to tackle energy poverty.

Creating social ties and a sense of belonging to the territory through community and environmental activities.

- ▶ Thanks to the LAG, **actors across sectors are interconnected and cooperate**. The LAG has partners in the area with whom it has been cooperating for a long time. At the same time, it has expertise and can provide information across municipalities. In the social area, community planning is implemented, which ensures experience with the target group.
- ▶ **Synergy effects** are emerging, such as **connecting energetic advisory with social work**. Proof of the involvement of an innovative approach is **the Cochem practice**, which aims to minimize conflict between parents in the event of separation or divorce and to protect the interests of the child. Thanks to the project, an innovative solution was implemented and the white spots in the field of child protection were covered. The implementation of projects gives the LAG space for **innovative solutions and interconnections** in various areas.
- ▶ LAG employees have **a very good knowledge of the local context** – the problems of the area are solved by people who live directly in it. This allows to address the situation in detail. Thanks to the links with local partners, the LAG manages to **identify needs from below from local actors**. An example is communication with the social department of one of the local municipalities, or communication with a union of municipalities. As a result, the LAG perceives the complexity of local problems, but also emerging issues, such as the increased number of arrivals from Ukraine. In response, the position of case manager was created and cooperation with the Centre for Support of the Integration of Foreigners for the South Bohemian Region is ongoing. The LAG also has **a community dimension**. Social and community meetings, pop-up events, or cooperation with schools, for example through participatory budgeting, where children try out how to change something and local leadership is supported take place in the area.

- An important part, not only of community activities in the area, are **local leaders**, who take charge of some of the topics and then transfer it to the entire area. Local leaders help to activate the territory, but also to solve local problems.
- The LAG praises the **setting of requirements and communication with the managing authority**, and overall the cooperation is evaluated beyond the standard. The challenge is also perceived positively, as it tries to cover all relevant topics and allows you to try out new activities and ideas.
- ✗ On the contrary, the problem was to find and **provide suitable meeting spaces**, which is a recurring problem in rural areas and smaller towns.
- ✗ In the future, it is necessary to support greater **reaching of the young generation**, because it is this important group that often leaves the territory.
- ✗ Some of the project's requirements were mentioned as disruptive, especially the **condition of monitoring sheets and attendance lists** within community activities.

Úvod – předmět případové studie

Projekt *Živá komunita Pomalší* podporuje sociálně znevýhodněné osoby a ohrožené rodiny na území místní akční skupiny (MAS). Pomocí šesti klíčových aktivit reaguje na nedostatečnou kapacitu sociálních a návazných služeb, zhoršující se situaci znevýhodněných osob či demografickou změnu, aby tyto problémy neeskalovaly a situace mohla být podchycena. Obyvatelům v území MAS chybí prostor pro komunitní aktivity, není zde například komunitní centrum, které by podporovalo sdílení zdrojů, komunitní péči nebo svépomoc. V území existuje občanský život, například v rámci spolků. Komunita ale není zcela zplnomocněna a není zaručeno, že bude i do budoucna schopna řešit své problémy. V území také není dostupná podpora pro rodiny s dětmi a mládež, které mohou být ohroženy destabilizací a ztrátou kompetencí. Riziko je především u sociálně znevýhodněných rodin a osob.

Potřebnost intervence tohoto typu byla potvrzena v rámci komunitního plánování sociálních služeb, problémy, na které projekt reaguje, se promítly do strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD) i dalších strategických dokumentů. Žádost byla psána spíše obecně, se záměrem upravit aktivity podle potřeb, které vyvstanou.

„Vycházeli jsme ze znalostí a zkušeností z předchozích období. Plánuje se tu dlouhodobě, ty základní problémy jsme znali. Pokud bychom žádost psali dnes, možná bychom šli do většího detailu, ale v podstatě jsme se trefili. Tím, že jsme na území dvou ORP, umíme pomoci i lidem, kteří jsou spádoví do Budějovic a většinu služeb si umí řešit tam, ale i těm, kteří potřebují pomoci v území. Komunitní práce jako taková je novinkou, nikdo to tu reálně nedělal.“

– Zaměstnanec MAS

Projekt má dosáhnout několika cílů. Z hlediska komunity by mělo dojít k aktivizaci a posílení soudržnosti. Prostřednictvím aktivního zapojení obyvatel by mělo dojít také ke zlepšení dostupnosti péče. Komunitní péče podporovaná projektem bude alternativou k nedostupným službám v regionu. Cílem je také vytvořit dvě komunitní centra. U sociálně znevýhodněných rodin je cílem stabilizovat jejich situaci, a to díky poskytování odborných služeb v jejich přirozeném prostředí. Především je kladen důraz na prevenci mezigeneračního přenosu chudoby a životního stylu s ní spojeného. Tato podpora přispěje ke snížení rizika dalšího zhoršování sociální situace v regionu a ke zvýšení stability a perspektiv mladých lidí.

„Myšlenkou bylo zahájit komunitní aktivity. Na území není komunitní centrum, záměrem tedy bylo rozjet komunitní práci v co nejvíce obcích v okolí. Ale docela se daří, už v 10 obcích rozjíždíme aktivity. Často ve spolupráci s galeriemi, knihovnami a dalšími místy přirozených setkání.“

– Zaměstnanec MAS

Projekt pracuje s několika cílovými skupinami (CS), mezi které se řadí sociálně vyloučené osoby a osoby sociálním vyloučením ohrožené, rodiny v nepříznivé sociální situaci, senioři a veřejnost. Při pohledu na problémy cílové skupiny je v území patrná disproporce mezi jihem a severem. Především v jižní části regionu existuje riziko exekucí, sociálního vyloučení nebo nižšího vzdělání. Pro menší obce v území MAS je pak problematická dostupnost služeb, jako je psychoterapeutická podpora nebo podpora při vzdělávání. Absence preventivních mechanismů je pro rodiny velkým ohrožením.

„Území je atypické, zvláštní v porovnání s ostatními kraji. Typy lidí nebo rodin, kteří tu bydlí – mísí se tu lidé, jejichž rodiny tu žily už dávno, a rodiny, které sem byly dosídleny, nebo přicházejí z cizích zemí za prací. Nebo naopak rodiny, které tu bydlí, ale dojíždějí pracovat do zahraničí. Nese to zvýšené riziko ohrožených a vyloučených oblastí, máme jich v regionu několik. I rodiny jsou ve vyšších rizicích. Obecně, i výzkumy to ukazují, je poměrně velká přímá úměra ohrožení rodin a dětí, kde je vysoká míra zadluženosti. A to v našem regionu samozřejmě je. Takže i třeba naše právní poradna – 80 %

její činnosti se věnuje zadluženosti a tématu dluhu. Jsou tu i velké problémy s bydlením. Specifika oblasti jsou dlouhé dojezdové trasy a celkově špatná dostupnost v regionu.

– Zástupkyně spolupracující organizace

Projekt stojí na pěti klíčových aktivitách (KA). V rámci KA1 probíhá komunitní práce, která rozvíjí aktivity komunity a participaci občanů na nich. Okolo dvou přirozeně se formujících aktivních skupin vznikají komunitní centra, jako zázemí pro setkávání, aktivity a rozvoj. Kromě těchto center je komunitním pracovníkem podporován rozvoj také dalších aktivit v jiných obcích. Je také provozován komunitní šatník. Prevence problémů spojených s energetickou chudobou v rámci KA2 pracuje s komunitou za účelem řešení energetické chudoby. Probíhají setkání, workshopy a vzdělávací aktivity, v rámci kterých je veřejnost informována o problémech jako je energetická chudoba nebo možnosti úspor ve spotřebě. V některých případech je poskytováno také individuální poradenství.

Veřejnost je zapojována také v rámci environmentálních aktivit, což je KA3 projektu. Společné i individuální aktivity se zaměřují na vzdělávání a osvětu, tvorbu návyků, poznávání okolního životního prostředí a praktickou péči, jako je sběr odpadů nebo péče o studánky. Rodiny v ohrožení jsou podporovány formou konzultací a edukací, terapií nebo mediací jako součást KA4. Tato aktivita je rozvíjena také v rámci KA5, kdy dochází k psychosociální podpoře dětí – těm je poskytnuta terapeutická podpora posilující jejich rozvoj a potenciál.

Projekt je realizován mezi 1.1. 2023 a 31.12. 2025. Celkové způsobilé výdaje na projekt tvoří necelých 9 000 000 Kč.

Místní akční skupina a její partneři

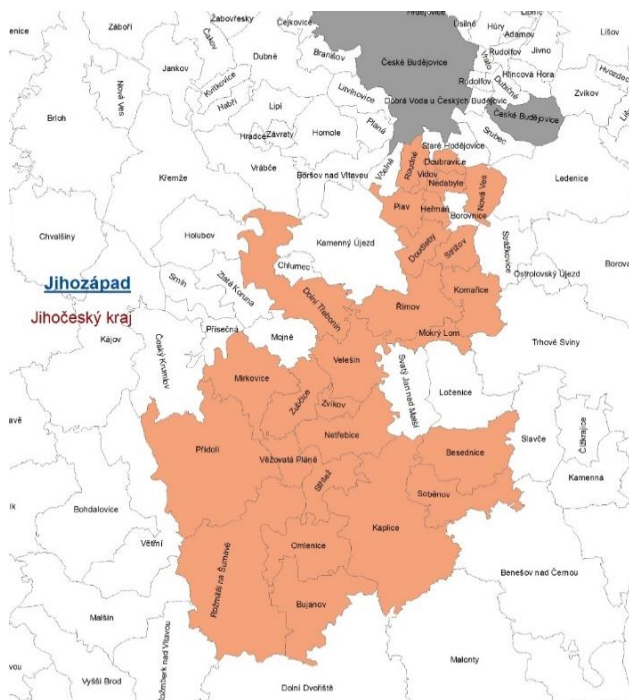
MAS Pomalší je obecně prospěšná společnost, která na svém území pečuje o kulturní i hospodářské rozvojové projekty. Také zajišťuje vyhlašování výzev, hodnocení a výběr projektů, vyhledává finanční zdroje, eviduje a monitoruje realizaci projektů. Součástí činnosti je také tvorba a provoz organizační struktury pro realizaci SCLLD nebo podpora podnikání. MAS realizuje vzdělávací a společenské aktivity, propagaci regionu a celkově rozvíjí území.

V tomto programovém období 2021-2027 MAS přerozděluje prostředky z programů jako je Integrovaný regionální operační program (IROP), operační program Technologie pro konkurenceschopnost (OP TAK) nebo Společná zemědělská politika (SZP). MAS se také angažuje při vyřizování dotací v projektu Nová zelená úsporám Light (NZÚ Light), kde občanům pomáhá při podávání žádostí

MAS se také účastní místního akčního plánování (MAP), kde spolupracuje se vzdělávacími institucemi v území a podporuje školy v rozvojových aktivitách. MAP funguje na bázi pracovních skupin, které se zaměřují na vymezená témata. Členové skupin se často setkávají na jednotlivých školách v území, aby se seznámili s prostředím a vzájemně si předávali zkušenosti. Do navazujícího MAP projektu jsou zapojeny také mateřské školy, důležitým tématem je zde psychohygiena a podpora při řešení problémových situací.

Z oblasti spolupráce s aktéry v území je významná také tvorba střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na Kaplicku (SPRSS). Metodou komunitního plánování jsou zde propojovány samosprávy, uživatelé služeb i sociální služby, aby došlo k pokrytí potřeb ohrožených osob v území. MAS má v území řadu stabilních partnerů, se kterými je v častém kontaktu. Díky nim také mohlo dojít k nastavení parametrů a témat projektu tak, aby odpovídal potřebám v území a obsahoval oblasti nepokryté jinými organizacemi. MAS disponuje odbornými kapacitami, které jsou pro projekt užitečné. Někteří zaměstnanci MAS dříve pracovali v sociálních službách, zaměstnanec MAS zodpovědný za environmentální aktivity je

vzděláním přírodovědec.

„Zkušenost jsme měli, především z komunitního plánování. Jsme zapojeni i do činností ORP, plánování probíhá dlouhodobě, asi 15 let. Máme dlouhodobou spolupráci se sociálním odborem, je nám velkým partnerem. Proto jsme psali i projekt obecněji – tady nebylo nic, tak jsme chtěli aktivity upravit podle toho, co bude třeba. My jako MAS máme přehled o území, víme, že ty problémy jsou komplexní, proto jsme chtěli využít možnosti toho, že o území a jejich problémech víme. Navíc jsme o situaci věděli z minulých období, kdy jsme zjišťovali potřeby. Máme tu i svazek obcí, který velmi

dobře funguje, se starosty jsme v takřka v dennodenním kontaktu. Jsme malí, většina z nás tu bydlí, proto jsme schopni řešit problémy do detailů. Navíc část z nás léta pracovala v sociálních službách.“

– Komunitní pracovník projektu

Kromě interních kapacit využívá MAS pro některé klíčové aktivity také znalosti partnerů projektu. Tím je v tomto případě **ICOS o.p.s.**, která realizuje KA4 – Podpora rodin v ohrožení. Edukace a konzultace, rodinné poradenství, individuální nebo párové terapie i mediace v rodině, tyto komplexní formy podpory organizace poskytuje. Aktivity přesahují rámec zákona o sociálních službách a doplňují jej za účelem uspokojení potřeb cílových skupin. Dle nastavených kritérií byla společnost ICOS nejvhodnější volbou pro partnerství, protože má znalost území i vhodné odborné kapacity, zároveň je propojena na zástupce obcí.

„Nikoho dalšího, než ICOS jsme moc neuvažovali. ICOS sem dojíždí i jako poskytovatel služeb, SASky, má multidisciplinární týmy, mediátory a další odborné pracovníky. Chtěli jsme u této aktivity podpořit, sami bychom to nezvládli. ICOS má zkušenosti, odbornost, tým, proto byla od počátku myšlenka partnerství. U zbytku aktivit jsme si řekli, že to zvládneme my. ICOS je partner s finančním příspěvkem, jinak, více či méně neformálně, spolupracujeme s mnoha aktéry v území. Cílová skupina nemusí být saturována jen sociálními službami.“

– Zaměstnanec MAS

Naplňování principů LEADER, CLLD a přidaná hodnota CLLD

Následující kapitola shrnuje přidanou hodnotu projektu v kontextu působení MAS a uplatňování principů komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD) a propojení opatření v oblasti hospodářského rozvoje venkova (LEADER). Projekt MAS propojoval několik oblastí zaměřených na rozvoj komunity a environmentální osvětu. Principy CLLD a LEADER byly využívány v kontextu propojování místních aktérů, rozvoje místního vládnutí skrze podporu místních lídrů a také skrze rozvoj komunitního života. MAS si uvědomuje provázanost a komplexnost místních problémů, což se odrazilo v pokrytí projektu a jeho nastavení.

Naplňování základních principů a znaků LEADER / CLLD

V rámci projektové aktivity bylo využito několik principů LEADER / CLLD, které vyplývají z fungování MAS v regionu.

- Díky MAS dochází k **propojování a spolupráci aktérů napříč sektory**. MAS má v území partnery, se kterými dlouhodobě spolupracuje. Zároveň má odborné znalosti a umí zajišťovat informovanost napříč obcemi. V relevantních případech propojuje aktéry s podobnými problémy. V sociální oblasti je realizováno **komunitní plánování**, které zajišťuje zkušenost s cílovou skupinou.
- MAS se díky provázanosti na místní partnery daří **identifikovat potřeby zespolu od místních aktérů**. Příkladem je komunikace se sociálním odborem jedné z místních obcí, nebo komunikace se svazkem obcí. MAS vnímá komplexnost místních problémů, ale také nově vyvstávající témata, jako například vyšší počet příchozích z Ukrajiny. V reakci vznikla pozice case manažerky a probíhá spolupráce s Centrem na podporu integrace cizinců pro Jihočeský kraj.

„Vznikla nová pozice case manažerky, podařilo se ji obsadit ukrajinskou psycholožkou, která tady v území působí už déle. Byla to i společná aktivita s CPIC, tady kolem Kaplice je velký problém s Ukrajinci, ale i s dalšími národnostmi, které tady generují problém s bydlením a bezpečností. Má to dopad i na vzdělávání (hodně dětí cizinců ve školách), což pak dělá problém. Proto si od této case manažerky slibujeme posun, i ukrajinská komunita je poměrně uzavřená. (...) S CPIC jsme dělali aktivitu ukrajinského letního tábora. Cílem bylo, aby ukrajinské děti nezapomněly přes léto češtinu.“

- Zástupce realizačního týmu

- MAS vytváří **synergické efekty**, kdy podporuje lokální aktéry skrze přerozdělování finančních zdrojů. V tom vnímá realizační tým hezký průnik, kdy MAS umí propojovat aktéry, kteří si pak samostatně žádají do jejich výzev. Zároveň MAS dokáže aktéry odkázat na další možné zdroje financí či odborníky.

„Zajímavé jsou i synergie s prostředky, které MAS poskytuje. Umíme aktéry propojit i tak, že si pak samotní aktéři žádají do MAS výzev. Příklad je podpora myslivců pro práci s drony s termovizí (pro vyhánění drobné zvěře před senosečí), pak si myslivci žádají o projekty na nákup těchto dronů – to je i velmi inovativní aktivita.“

- Zástupce realizačního týmu

- V neposlední řadě má projekt a fungování MAS **komunitní rozměr**. V území probíhají také společenská a komunitní setkání, pop-up akce, či spolupráce se školami např. skrze participativní rozpočet, kdy si děti zkouší, jak něco změnit a je tak podporováno místní lídrovství. Důležité je fungování komunitní práce v území, kdy vznikají pozice komunitního pracovníka. MAS se snaží dlouhodobě pracovat s komunitou a zachytávat problémy v jejich rannější podobě. Cílem je podporovat prevenci díky rozvoji komunity, jako například skrze Cochemskou praxi, tedy interdisciplinární řešení rodinných situací.

„Myslím, že ta komunita v nejširším slova smyslu tomu může pomoci. Máme dobré zkušenosti, že když se začne něco dařit, fungovat a vytvoří si to pověst, tak lidé si to mezi sebou řeknou (kámoška, sousedka apod.) a nebojí se na nás obrátit. Souvisí to i se společenskou edukací a povědomím. Řeknu konkrétní případ. Povedlo se nám nastavit si to podle regionálních potřeb – Cochemská praxe, je to způsob podpory rodin v rozpadu tak, aby se snížily negativní dopady na dítě. Dva roky jsme společně s těmi aktéry na tomhle pracovali. Hledali jsme stejný východiska a také legislativní hranice, kam až můžeme jít. V tuto chvíli je systém nastaven tak účinně, že rodiny, které se rozvádějí, už ví, že tak jako tak půjdou na OSPOD, dostanou tam základní edukaci a že když tam se nedomluví, že půjdou k nám, kde dostanou další, nějakou jako širší, komplexnější edukaci, a když ani to ne, tak bude mediace a že stejně, i když tohle neabsolvují a půjdou k soudu, že soud je zase vrátí k nám. Lidi se začali ozývat dopředu, ještě než to podají soudu, protože ví, že to tak začíná fungovat. Je to na úrovni regionálních věcí, co se opravdu začínají dařit.“

- Zástupce realizačního týmu

Přidaná hodnota projektu díky naplňování principů LEADER / CLLD

Přidanou hodnotou projektu je díky naplňování principů LEADER / CLLD především **podpora komunity a místních lídrů**. Dále je přidanou hodnotou MAS **opření aktivit o metodiky a zkušenosti jiných organizací a regionů**. Kromě výše zmíněné Cochemské praxe byla využívána metoda ABCD (komunitní rozvoj založený na místních zdrojích). MAS zapojila cílovou skupinu seniorů při identifikaci potřeb, dále v jedné z obcí využili pro identifikaci potřeb hloubkové strukturované rozhovory s cílovými skupinami. Dále byla využita metoda designu zaměřeného na člověka (HCD), kdy bylo na cílové skupině, aby realizovala aktivity, o které má zájem.

„Využili jsme metodu HCD, většinu si dělali senioři sami, včetně distribuce dotazníků. Výsledky se prezentovaly veřejně, byly přivzány i Prachatice, na základě této aktivity vznikl seniorský senát v Kaplici, coby poradní orgán města. Využíváme i designéry služeb pro práci s dětmi na školách, příkladem je participativní rozpočet. (...) Hlavně cílová skupina senioři se posunuli, ten senát v Kaplici je velký úspěch.“

- Zástupce realizačního týmu

Přidanou hodnotou je také **komplexní podpora rodin**, která byla zmíněna také výše. Jedním z témat bylo také poruchové chování dětí, u kterého se ukázala schopnost MAS vykrývat bílá místa a identifikovat problémy v území a spolupracovat na řešení s řadou aktérů.

„To je možná to, na co jsme reagovali, že jsme přidali položku case managera. V průběhu posledního roku nám došlo, že tím, jak se zvyšuje tlak na děti s poruchami chování, tak není jedinou cestou navyšovat kapacity terapeutů, ale další cestou je i spolupráce se školami a pedagogy. Doba se tak rychle mění, pedagogové nejsou připraveni na řešení dětí s poruchami chování. Někdo pro to má přirozený talent, ale někdo chce učit a neslyší úplně to, že dítě má doma problémy a nemůže se učit... Pak jsou tam konflikty v kolektivu, s rodiči. Takže nám došlo, že učitelé také mohou přispět k lepšímu chování dětí. Inspirace jde z mnoha stran, nasáváme dobrou praxi, kde se dá, a přenášíme ji do regionu. Chceme podpořit školy, aby se připojily k naší práci a byly schopny včas odhalit, že se u dítěte něco děje. Není naším cílem je vzdělávat, ale spíš je vtáhnout do dění a spolupráce.“

- Zástupce realizačního týmu

V kontextu aktivity zaměřené na environmentální oblast se dařilo především **realizovat osvětu a popularizovat téma u veřejnosti, ale i u konkrétních obcí.**

“U environmentálního tématu lze přínos vnímat v tom, že to téma se šíří mezi lidmi. U tématu vody to má reálný dopad v obcích, začíná se s tím pracovat a zvyšuje se tam to povědomí. Účastníci například dostali mapové podklady a podobně. Vyskytla se i nová témata, jako odpady, třídění. To byla iniciativa místní lidryně.“

- Zástupce realizačního týmu

Výraznou přidanou hodnotou projektu je také to, že zaměstnanci MAS mají vynikající znalost území. To umožňuje řešení problémů do hloubky a se smyslem pro detail.

Propojení a doplnění aktivit projektu

Paralelně s projektem běží v území sociální služby a propojovacím bodem se stala pozice case manažera, dále v území vzniká terénní sociální služba a novým aktérem je také středisko výchovné péče, které se prolíná s tématem dětí s poruchami chování. V rámci NZÚ Light probíhá spolupráce s poradnou Energy Centre České Budějovice a cílem je vznik energetické komunity. To se zatím z důvodu administrace a kapacit nepovedlo, ale je snahou propojení s kontaktními místy pro bydlení a dalšími aktivitami. Zároveň je záměrem MAS propojit se na velký ministerský projekt sociálních inovací k energetické chudobě. Do budoucna chce také MAS více navázat své aktivity na komunitní plánování, které doposud realizoval kraj.

Vyhodnocení modelů realizace projektů

Podle zástupců MAS přináší model, kdy je realizátorem projektu MAS, větší prostor na realizaci inovativních řešení. Díky projektu může docházet k provazbám v různých oblastech (např. komunitní práce a vzdělávání).

“Z hlediska komunitní práce si myslíme, že platforma MAS je skvělá právě tím propojením. Pro sociální služby jsou zase lepší konkrétní poskytovatelé sociálních služeb. My umíme propojit, doplnit, umíme cílit hodně doširoka. U poskytovatele sociálních služeb je ten záběr logicky menší. Naše hlavní přidaná hodnota je v provazbě. Umíme přinášet nové nápady, nové věci, protože působíme na širokém území, jsme schopni přinášet příklady odjinud, máme i nějaké prostředky. Hezkým příkladem je mobilní skatepark, to iniciovalo skateový rok, možná tu vznikne něco dalšího. Spouštíme efekt sněhové koule. Dále tu byla třeba Master mind, supervize pro sociální pracovníky.“

- Zástupce realizačního týmu

MAS ovšem podporuje také individuální projekty, snaží se provazovat aktéry, se kterými spolupracuje na možné zdroje financování a rozvíjet region skrze aktivity podpořených organizací či aktérů.

Provázanost a synergie aktivit integrovaného projektu

Projekt svými aktivitami provázel řadu aktérů a témat. Skrze jeho obecnější nastavení se podařilo reagovat na nově vyvstávající výzvy a konzultovat potřeby s místními obcemi, ale i s jednotlivými podporovanými komunitami. Důležitá byla provázanost projektu s existujícími metodikami, které umožnily koncepčně pojmut práci s komunitou i s rodinami. MAS využívala místa k setkávání k návazným aktivitám (např. v rámci knihovny) a propojovala aktéry pro sdílení dobré praxe. Na realizační tým byli navázáni odborníci, podařilo se zajistit pracovní pozici case manažera a testovat nové participativní metody (např. seniorský senát, participativní rozpočet).

„Snažíme se provazovat aktivity, využívat příležitosti, setkávají se tu různé odbornosti. Učíme třeba i aktéry prezentovat, aby byli schopni třeba obhájit své záměry na různých platformách.“

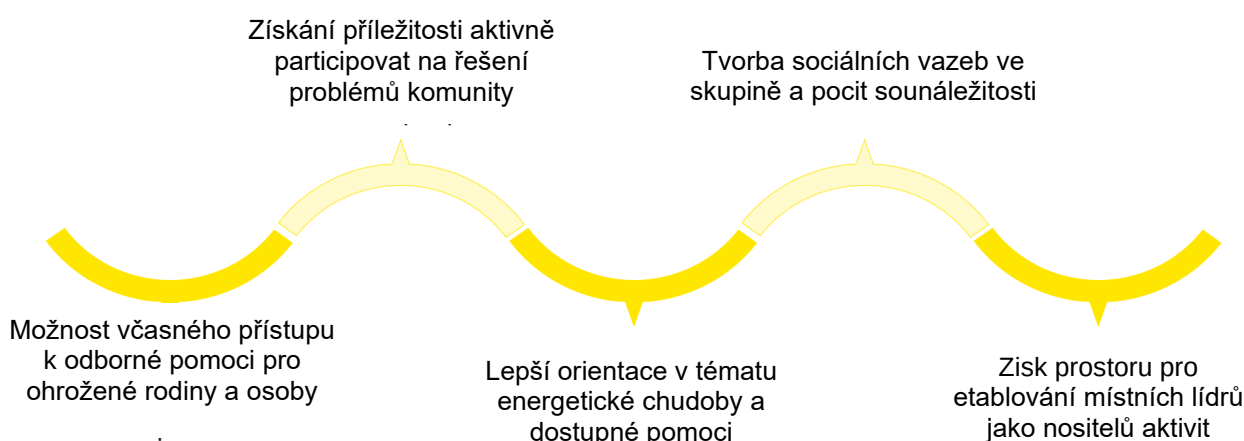
- Zástupce realizačního týmu

Přínosy pro cílové skupiny – naplňování akčního plánu OPZ+ a strategie CLLD

Očekávané přínosy

V době zahájení projektu byly stanoveny očekávané přínosy pro jednotlivé CS. U osob se sociálním znevýhodněním se předpokládalo zlepšení jejich životní situace prostřednictvím zapojení do komunitních aktivit a posílení jejich sociálních vazeb. Očekávalo se, že aktivní účast na těchto aktivitách povede ke zvýšení jejich soběstačnosti a omezení závislosti na formálních službách. U rodin s dětmi, které čelí kumulovaným znevýhodněním, byla očekávaným přínosem stabilizace jejich situace díky poskytování odborné podpory přímo v přirozeném prostředí. Tím se mělo přispět k prevenci mezigeneračního přenosu chudoby a sociálního vyloučení. Projekt zároveň usiloval o aktivizaci a zplnomocnění celé komunity, rozvoj komunitní péče jako alternativy k nedostupným službám, což mělo podpořit celkovou soudržnost a odolnost regionu.

Schéma 1: Dosažené posuny u podporovaných účastníků z CS

Dosažené přínosy

Díky projektu se podařilo přispět ke zlepšení situace napříč CS. Pro **osoby ohrožené sociálním vyloučením** byl významným přínosem především vznik bezpečného prostoru, kde mohly navázat kontakt s odbornou pomocí. **Komunitní šatník** zde sehrál klíčovou roli jako přirozené a otevřené místo setkávání. Komunitní pracovník zde oslovoval osoby, které mohly být v obtížné situaci, a nabízel jim podporu. Výhodou této formy pomoci je, že nepůsobí stigmatizujícím dojmem – na rozdíl od formálních sociálních služeb, jejichž využívání může být pro některé osoby citlivé. Komunitní aktivity realizované MAS představují méně formální, dobrovolnou a přístupnou cestu k podpoře i začlenění, která usnadňuje navázání důvěry a prvního kontaktu.

Rodinám s dětmi v nepříznivé sociální situaci byla nabídnuta komplexní podpora. Také díky odbornosti spolupracujícího partnera a **realizátora aktivity ICOS**, který má bohaté zkušenosti s prací s cílovou skupinou v území, se podařilo rodinám pomoci. Spolupráce s Orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) umožnila vytipovat do projektu rodiny hodné podpory, mapovat jejich potřeby a vhodně rodiny motivovat. Zástupkyně partnera projektu se podělila o příběh rodiny, kterou se díky projektu podařilo podpořit a dovést ke zdárnému řešení situace.

„Myslím, že bychom našli dobré příklady toho, jak se některé věci podařily. Vzpomněla jsem si na jednu rodinu, která dobře prošla komplexním systémem. Byla tam maminka, která byla částečně zbavena svéprávnosti kvůli zdravotnímu stavu, pak svéprávnosti nabyla, našla si partnera, měli spolu

dítě, ale partner už byl v seniorském věku. Do toho maminka kvůli svému zdravotnímu postižení nemohla pečovat o to dítě. Takže vlastně tady prvotním byl OSPOD, protože se řešilo zajištění dítěte. A OSPOD, myslím si, že to je jeden z významných hráčů, přivolával ty další hráče k pomoci vyřešení této situace. Soud svěřil dítě babičce, byly tam velké problémy. Ale maminka na sobě pracovala, chodila na terapie a připravovala se na to, že bude mít dítě zpátky v péči společně s tatínkem, posilovala dovednosti péče o dítě, zároveň tam bylo poradenství pro babičku. Je to příklad dlouhodobé spolupráce, která vedla k tomu, že veškeré spolupráce byly ukončeny a rodina je opravdu spolu.“

– Zástupkyně partnera projektu

Pro **seniory** je konkrétním posunem například vznik seniorského senátu v Kaplici. Tato aktivita je příkladem zplnomocnění této skupiny a tvorby ustálené komunity. Také se mohli účastnit společných akcí pro veřejnost a tím se zapojovat do komunity.

Pro **veřejnost** byl přínosem vznik komunitních center, která poskytují prostor pro setkávání a realizaci jejich vlastních nápadů. Díky skupinovým aktivitám spojených například s životním prostředím se vytvořily možnosti pro trávení volného času. Zároveň téma vzbudilo zájem veřejnosti a díky tomu se vytvořili lokální lidé, kteří mohou být nositeli aktivity i po ukončení projektu.

Okolo komunitních center, ale i mimo ně, díky práci komunitního pracovníka v obcích, se podařilo propojit a aktivizovat některé specifické skupiny. Příkladem jsou matky na mateřské a rodičovské dovolené, které se mohly setkávat v coworkingu a účastnit se aktivit pro děti.

„Chodila jsem na aktivity pro matky a malé děti. Organizovala je paní XY, v Kaplici v kabinetu. Byla tam i možnost coworkingu, docházela jsem dvakrát týdně pracovat. To bylo skvělé, takové místo mi teď chybí. Prostory kabinetu už nejsou k dispozici, ale na aktivity pro děti docházím pořád. Kabinet skončil kvůli problémům s náklady, bylo náročné prostor vytopit. Teď jsou některé aktivity mimo Kaplici, což je škoda pro ty, co neřídí. Ale to hlavní probíhá v kaplické knihovně. (...) Věci okolo dětí jsou hodně poptávané, v Kaplici a okolí žije hodně mladých lidí, jak původních, tak nově přistěhovaných. I u nás na malé vsi se obec snaží dělat spoustu věcí, aby měli lidé vyžití. Vnímám, že se komunitní život zvedá. (...) Seznámila jsem se díky tomu s dalšími, podobně smýšlejícími lidmi. Na tyto aktivity se nabalují další, s ostatními matkami se snažíme vymýšlet něco navíc. Já třeba vymýšlím nějakou lesní bojovku.“

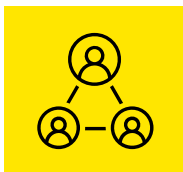
– Zástupkyně cílové skupiny podpořená projektem

Realizací aktivit v projektu se celkově **daří dosahovat cíle cílů stanovené v Akčním plánu (AP) operačního programu Zaměstnanost plus (OPZ+)**. Komunitní práce v území MAS se rozšířila a propojila, cílové skupiny se zaktivizovaly. Díky lokálním lídrům, kteří se začínají v území objevovat, dochází k identifikaci dalších problémů a organizaci aktivit pro jejich řešení. Projekt pomohl ohroženým osobám lépe se orientovat v oblasti energetické problematiky a tím nabídl prevenci proti energetické chudobě a jejich sociálnímu vyloučení. Díky zkušenostem partnera projektu ICOS a jeho propojení na další aktéry v území, jako je mimo jiné OSPOD, se podařilo **efektivně pomoci ohroženým rodinám** a poskytnout jim včasný přístup k odborné pomoci.

Zkušenosti z realizace

Tato kapitola je rozdělena do dvou částí, konkrétně shrnuje **faktory důležité pro úspěšnost projektu a bariéry/ problémy**, které byly uváděny jednotlivými aktéry. Cílem kapitoly je na jedné straně shrnout příklady dobré praxe, které mohou být užitečné pro další realizátory projektů, a na straně druhé shrnout oblasti, na které je potřeba se zaměřit v rámci další implementace výzvy.

FAKTORY ÚSPĚCHU

Aktivita místních lídrů

Důležitou součástí nejen komunitních aktivit v území jsou místní lídři, kteří si berou na starost některé z témat a následně je přenášejí do celého území. Místní lídři pomáhají aktivizaci území, ale také řešení místních problémů. Jejich účast je stěžejní například u spolupráce s aktéry jako jsou školy nebo starostové

Práce s komunitou na základě metodik

Přínosem projektu bylo nastavení komunitní práce na základě již existujících metodik a jejich implementace v místním kontextu. Využita byla např. metodiky ABCD, která je převzata z Nizozemí. Cílem MAS je nejen zapojovat komunitu, ale také ji dále vzdělávat a osamostatňovat, aby dokázala aktivně realizovat a propojovat aktivity v území.

Zapojení multioborového týmu MAS

Při realizaci projektu se jako klíčové prokázalo zapojení multioborového týmu MAS. Interní kapacity, odbornost a vynikající znalost území umožnily identifikaci reálných problémů a jejich řešení do detailu. MAS má přehled o území a uvědomuje si komplexitu problémů. Je v častém kontaktu se starosty. Zároveň většina zaměstnanců MAS v území bydlí, což zvyšuje důvěru a ulehčuje spolupráci.

Komunikace s řídicím orgánem a nastavení výzvy

MAS chválila nastavení požadavků a komunikaci s řídicím orgánem, celkově byla spolupráce hodnocena nad rámec standardu. Pozitivně bylo vnímáno i nastavení výzvy, která se snaží postihnout všechna relevantní témata a umožňuje vyzkoušet nové aktivity a nápady.

BARIÉRY/ PROBLÉMY

Shánění vhodných prostorů

Podobně jako u jiných komunitních projektů bylo problémem sehnat a zajistit vhodné prostory pro setkávání, což je opakující se problém venkovských oblastí a menších měst. Místní rodiče s malými dětmi by dále ocenili například prostory vhodné pro coworking.

Formální náležitosti projektu

Jako rušivé byly uvedeny některé náležitosti projektu, především pak podmínka monitorovacích listů a prezenčních listů v rámci komunitních

aktivit. V případě komunit je důležité navázat důvěru a ta je požadavky na monitoring mírně narušována. Realizační tým chápe potřebu monitoringu, ale uvádění konkrétních údajů (např. telefonního čísla a emailu) na komunitních akcích může být některým lidem nepříjemné.

Nepříjemností byl také nefunkční monitorovací systém na začátku projektu, v důsledku čehož se musela všechna data překlápět najednou po spuštění.

„Rizikem jsou i projektové aktivity, některé formální náležitosti jsou pro komunitu trochu rušivé. Tady myslím hlavně ty oficiality, prezenční listiny a podobně. Musíme to tedy dělat velmi citlivě. Zároveň projekt stojí velmi hodně na osobních vazbách. Mnoho aktivit stojí na tom, že se ti lidé znají. Předání bude složité právě kvůli tomuto, některé akce jsou velmi rodinné, přátelské. Příkladem je aktivita energetická chudoba. První, co by člověk měl udělat, je vytáhnout monitorovací list, nechat ho vyplnit. V případě seniorů je velká nedůvěra, může to zastavit veškeré snahy. I u galerie to trvalo dlouho, ale nakonec to komunita přijala, nyní už se na prezenční listiny ptají sami.“

- Zástupce realizačního týmu

Zapojování komunity

MAS částečně naráží na zapojování komunity, kdy se paradoxně daří zapojovat spíše nově příchozí než osoby, které v území žijí dlouhodobě. Region se potýká s problémem pendlerství a agenturními zaměstnanci, kdy řada lidí nemá sounáležitost s územím a tráví celé dny mimo domov. U některých aktivit pro komunitu chybí také návaznost, kdy MAS očekávala větší přirozené nabalování aktivit. To souvisí s tématem místních lídrů, kteří v některých obcích či tématech chybí. Poslední z bariér je oslovování mladé generace, což je důležitá skupina, která z území často odchází a je potřeba tedy podporovat její větší ukotvení v území.

Seznam zkratek

Zkratka	Pojem
ABCD	Asset Based Community Development
AP	Akční plán
CLLD	Community led local development / komunitně vedený místní rozvoj
CPIC	Centrum na podporu integrace cizinců
CS	Cílová skupina
Evaluace, Projekt, Zakázka	Evaluace výzvy Podpora komunitně vedeného místního rozvoje (1) OPZ+
HCD	Human-centered design / design zaměřený na člověka
IROP	Integrovaný regionální operační program
KA	Klíčová aktivita
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale / Propojení opatření v oblasti hospodářského rozvoje venkova
MAP	Místní akční plánování / Místní akční plán
MAS (LAG)	Místní akční skupina (Local Action Group)
MPSV, Zadavatel	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NZÚ Light	Nová zelená úsporám Light
OP TAK	Operační program Technologie pro konkurenceschopnost
OPZ+	Operační program Zaměstnanost plus
ORP (MEP)	Obec s rozšířenou působností (Municipality with Extended Power)
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SAS	Sociálně aktivizační služba
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SPRSS	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb
SZP	Společná zemědělská politika
Zpráva	Závěrečná zpráva Evaluace výzvy Podpora komunitně vedeného místního rozvoje (1) OPZ+